

TUTO Kotovirta Elina(STM), Lamminmäki 28.10.2020
Anne-Elina(SM)

JULKINEN

Asia

EU; Komission tiedonanto EU:n huumeidenvastaiseksi ohjelmaksi ja toimintasuunnitelmaksi vuosille 2021-2025

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi 24.7.2020 Euroopan turvallisuusunionistrategian ja osana sitä tässä E-kirjeessä käsiteltävän tiedonannon EU:n huumeidenvastaiseksi ohjelmaksi ja toimintasuunnitelmaksi vuosille 2021–2025.

Komissio esitteli huumeidenvastaisen ohjelman ja toimintasuunnitelman Horisontaalisessa huumausainetyöryhmässä (HDG) 9.9.2020. Komission esittelemä lähestymistapa sai jäsenvaltioilta lähtökohtaisesti varauksellisen vastaanoton, sillä lainvalvontaviranomaisten toimien (ns. tarjonnan rajoittaminen) ja sosiaali- ja terveysviranomaisten toimien (ns. kysynnän vähentämisen) katsottiin olevan ohjelmassa epätasapainossa.

EU-puheenjohtajavaltio Saksa kuuli jäsenmaita kahdenvälisesti 9.9.2020 kokouskäsittelyn jälkeen ja päätyi esittämään Horisontaalisen huumausainetyöryhmän (HDG) kokouksessa 29.9.2020 jäsenmaille lähestymistavan, jossa EU:n uusi huumausainestrategia ja siihen liittyvä toimenpideohjelma valmistellaan jäsenmaiden ja sidosryhmien yhteistyönä komission tiedonannon pohjalta. Komissio hyväksyi tämän lähestymistavan ja on valmis yhteistyöhön. Yhteiseen valmisteluun kokouksessa sitoutuivat myös EU:n ulkosuhdehallinto (EUH) sekä Europol ja Euroopan huumausaineseurantakeskus EMCDDA.

Suomen kanta

Valtioneuvosto pitää lähtökohtaisesti kannatettava komission näkemystä jäsentää strategista ajattelua uudella tavalla, jonka tavoitteena on tehostaa toimia kaikilla huumausainepolitiikan osa-alueilla. Tämän vuoksi valtioneuvosto pitääkin erittäin valitettavana sitä, että ohjelma jää jokseenkin epätasapainoiseksi tarjonnan rajoittamisen eli lainvalvontaviranomaisten ja oikeusviranomaisten toimien ja kysynnän vähentämisen eli sosiaali- ja terveysviranomaisten toimien välillä. Valtioneuvosto näkee, että laittomiin huumausaineisiin liittyviä laajoja ja monialalaisia ongelmia käsiteltäessä turvallisuusnäkökulman ohella terveys- ja sosiaalinenäkökulma on keskeinen.

Valtioneuvosto pitää sinänsä onnistuneina komission ohjelman mukaisia toimia tarjonnan rajoittamiseen ja lainvalvontaviranomaisiin toimiin esitettyjä painopisteitä, kuten monialainen viranomaisyhteistyö, digitaalisten huumemarkkinoiden monitorointi ja tiedonvaihdon tehostaminen.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että komission esitys huumeidenvastaiseksi ohjelmaksi on aiemman seitsemän vuoden sijaan viidelle vuodelle. Tätä muutosta valtioneuvosto pitää kannatettavana. Näin strategisten toimien rahoitus saadaan rytmitettyä paremmin monivuotisen rahoituskehityksen voimassaoloon.

Koska komission esitys jää valitettavan epätasapainoiseksi, valtioneuvosto pitää hyvänä puheenjohtajavaltio Saksan esitystä uuden yhteisen asiakirjan laatimiseksi komission tiedonannon pohjalta. Uuden asiakirjan laadinnassa valtioneuvosto pitää tärkeänä sitä, että tulevassa asiakirjassa tarjonnan rajoittamisen eli lainvalvontaviranomaisiin liittyvä osuus ja kysynnän vähentämisen eli sosiaali- ja terveystieteiden viranomaisiin liittyvä osuus ovat tasapainossa. Asiakirjassa on myös tärkeä huomioida hallinnonalojen yhteiset vastualueet mukaan lukien yhteistyö kansalaisyhteiskunnan ja järjestöjen kanssa.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan jatkotyössä tulee vahvistaa ehkäisevän työn, hoidon ja haittojen vähentämisen näkökulmaa ja nostaa selkeämmin esille myös EU-tason huumausainepolitiikalle merkitykselliset kansainväliset strategiat ja asiakirjat. Niin ikään ihmisoikeuskysymykset sekä toisaalta kansalaisyhteiskunnan rooli tulisi nousta selkeämmin esille kuin komission tiedonannossa.

Pääasiallinen sisältö

EU:n huumeidenvastainen ohjelma

Komissio viittaa huumeidenvastaisessa ohjelmassaan Euroopan poliisiviraston (Europol) ja Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen (EMCDDA) laatimaan EU:n huumausainemarkkinaraporttiin, jonka mukaan laittomien huumausaineiden vähittäismarkkinoiden arvon arvioidaan olevan vähintään 30 miljardia euroa vuodessa. Tämä on merkittävä tulonlähde rikollisjärjestöille EU:ssa. Komission mukaan Euroopassa on yleisesti ottaen saatavilla paljon sekä luonnollisia että synteettisiä huumausaineita ja EU:ssa on myös huomattavaa kannabiksen ja synteettisten huumausaineiden tuotantoa. Vaikka ensimmäistä kertaa markkinoilla havaittavien uusien psykoaktiivisten aineiden eli ns. muuntohuumeiden määrä on ollut vähenemässä EU:ssa, niitä kuljetetaan edelleen pääasiassa Kiinasta ja Intiasta. EU on myös muille markkinoille tarkoitettujen huumausaineiden lähtöaineiden ja huumausaineiden kauttakulkualue.

Komissio huomioi, että Covid-19-pandemia ei vaikuttanut paljoakaan suurten huumemäärien liikkumiseen jäsenvaltioiden välillä liikkumisrajoituksista huolimatta. Covid-19-pandemiaan liittyvät sulkutoimenpiteet häiritsivät kuitenkin väliaikaisesti globaaleja huumausainemarkkinoita ja aiheuttivat joidenkin huumeiden osalta puutteita ja hintojen nousua. Esimerkiksi lähikontaktien välttäminen aiheutti häiriöitä jakelutasolla Euroopassa ja epävakaa tilanteen katsotaan lisänneen myös väkivaltaa.

Komission näkemyksen mukaan EU:n huumausainestrategian (2013–2020) ja siihen liittyvien kahden toimintasuunnitelman arvioinnit vahvistivat, että huumeongelmaan ja sen haasteisiin on puututtava edelleen kansallisella-, EU- ja kansainvälisellä tasolla. Turvallisuus- ja terveystieteiden näkökohdat ovat edelleen keskeisiä käsiteltäessä huumeongelman laajempia ja monialaisia tekijöitä. Komissio peräänkuuluttaakin tarvetta ajattelutavan

muutokseen ja EU:n huumausaineita koskevan toimintamallin vahvistamista. Tämän vuoksi komissio esittää mallia, jonka avulla tehostetaan toimia huumausainepolitiikan kaikilla osa-alueilla, erityisesti turvallisuuspuolella.

EU:n huume politiikan tavoitteet ja ohjaavat periaatteet

Komissio esittää, että EU:n huumeiden vastaisen ohjelman tavoitteena on suojella kansalaisia aiempaa paremmin koordinoituilla toimilla, joilla i) on todellinen ja mitattavissa oleva vaikutus huumeidenkäytöstä johtuviin turvallisuus- ja terveysongelmiin sekä huumausainemarkkinoiden toimintaan ja ii) joilla puututaan tästä ongelmasta johtuviin suoriin ja välillisiin seurauksiin, kuten sen yhteyksiin väkivaltaan ja muihin vakavan rikollisuuden muotoihin, siihen liittyviin terveysongelmiin ja yhteiskunnalle aiheutuviin ongelmiin sekä ympäristövaurioihin, ja lisätään kansalaisten ja päätöksentekijöiden tietoisuutta näistä ongelmista.

Euroopan unionin perusarvot ja EU-oikeuden perusperiaatteet (mm. ihmisarvon kunnioittaminen, yhdenvertaisuus, oikeusvaltioperiaate), monialainen toimintamalli, toiminnan yhdistäminen ulkoisiin toimiin ja toiminnan perustuminen tiedevetoisiin toimiin ja innovointiin ovat ohjelman ohjaavia periaatteita.

Huumeiden vastaisen ohjelman ja toimintasuunnitelman rakenteesta

Komission huumausaineiden vastainen ohjelma pohjautuu kahdeksaan strategiseen painopisteeseen, jotka on jaettu kolmen päälinjan alle.

Ohjelman päälinjat:

- A. Turvallisuuden parantaminen – huumausainemarkkinoiden häirintä
- B. Ennaltaehkäisy ja tietoisuuden lisääminen
- C. Huumausaineisiin liittyvien haittojen käsittely

Aiemmin mainittuihin kahdeksaan strategiseen painopisteeseen on sisällytetty 14 painopistealuetta, joiden avulla toimia halutaan edistää. Ohjelman liitteenä olevassa toimintasuunnitelmassa kohdennetaan konkreettisia toimia mm. komissiolle, ulkosuhdehallinnolle, jäsenvaltioille tai EU-virastoille kaikkiaan 53 kappaletta. Näiden toimien tarkoituksena on helpottaa kahdeksan strategisen painopisteen täytäntöönpanoa.

Strategiset painopisteet

Oheessa kuvataan komission huumausaineiden vastaisen ohjelman päälinjojen alle sijoitetut strategiset painopisteet ja niihin sisältyvät painopistealueet pääpiirteittäin. Strategian painopistealueet on kirjattu niihin liittyvien toimien kohdalle tekstin selkeyden varmistamiseksi.

- A. Turvallisuuden parantaminen – huumausainemarkkinoiden häirintä
 - 1) Häiritään EU:n jäsenvaltioissa toimivien, niistä peräisin olevien tai niitä kohteenaan pitävien huumausaineisiin liittyvien ja suuren riskin aiheuttavien rikollisjärjestöjen toimintaa ja hajotetaan ne sekä puututaan niiden yhteyksiin muihin turvallisuusuhkiin

Huumausaineohjelman mukaan huumausainemarkkinat ovat luonteeltaan rajat ylittäviä, ja tunnistetut huumausaineisiin liittyvät rikollisjärjestöt harjoittavat usein monenlaista rikollista toimintaa. EU:ssa yli kolmasosa niistä on suoraan mukana huumausainemarkkinoilla, ja noin kahdella kolmasosalla on yhteyksiä laajempiin

rikollisiin toimiin, muun muassa korruptioon ja rahanpesuun, joiden avulla niiden toiminta on mahdollista.

Painopistealue 1.1:ssä kohteena on EU:ssa ja rajat ylittävillä huumausainemarkkinoilla toimivat rikollisjärjestöt ja tavoitteena on häiritä niiden toimintaa erityisesti rikollisjärjestöjen yhteistoimintaa. Komission mukaan EU:n tasolla pitäisi siksi puuttua ensisijaisesti huumeiden määrän tai voittojen kannalta laajamittaiseen toimintaan sekä pienimuotoisempaan toimintaan silloin, kun sen kohteena on erityisen vaarallisia aineita, kuten synteettisiä opioideja. Tämä pitäisi priorisoida synergiassa järjestäytyneitä ja vakavaa kansainvälistä rikollisuutta koskevan EU:n toimintapoliittisen syklin (EMPACT) kanssa. Ensisijaisia kohteita ovat rikollisjärjestöjen toiminnan jatkuvuuden kannalta tärkeät ylätasoon kohteet ja vakiintuneet keskitason kohteet, jotta järjestöjen komentorakennetta voidaan häiritä.

Painopistealueella 1.2. kiinnitetään huomiota huumausainemarkkinoilla toimivien rikollisjärjestöjen tuottoihin ja rikoksentekovälineisiin sekä menetetyiksi tuomittujen varojen sosiaaliseen uudelleenkäyttöön. Tämän lisäksi keskitytään huumeakaupasta ja siihen liittyvästä rikollisuudesta saatavan rikoshyödyn jäljittämiseen, jäädyttämiseen ja menetetyiksi tuomitsemiseen, jotta rikollisjärjestöt eivät kykenisi jatkamaan rikollista toimintaa ja soluttautumaan lailliseen talouteen. Huumeakaupan tehokas torjunta edellyttää, että rikoshyöty ei palaa takaisin huumausaineiden toimitusketjuun eikä sillä edistetä rikollista toimintaa, kuten korruptiota tai väkivaltaa, tai muita vakavan järjestäytyneen rikollisuuden muotoja, kuten ihmiskauppaa tai jopa terrorismia.

Painopistealueella 1.3. puolestaan kiinnitetään huomiota kansainväliseen yhteistyöhön kolmansien maiden tai alueiden kanssa ja asiaankuuluvien EU:n virastojen osallistumiseen yhteistyöhön. Komission mukaan nykyistä yhteistoimintaa olisi lujitettava nykyisestä ja pyrittävä tekemään jäseneltyä yhteistyötä huumausaineiden lähtö- ja kauttakulkumaiden ja -alueiden sekä asiaankuuluvien alueellisten organisaatioiden kanssa. Tämä toteutetaan muun muassa entistä kohdennetummilla tuki- ja yhteistyöohjelmilla, joissa on järjestelmällisesti mukana asiaankuuluvia EU:n virastoja, erityisesti Europol ja EMCDDA.

- 2) Parannetaan huumausaineiden ja huumausaineen lähtöaineiden laittoman tukkukaupan havaitsemista EU:n rajanylityspaikoilla

Painopistealue 2.1. paneutuu huumeiden salakuljetukseen EU:sta ja EU:hun vakiintuneita kauppakanavia (laillisia kanavia) käyttämällä. Huumausaineohjelman mukaan EU:n tärkeimmät tiedossa olevat satamat, lentoasemat ja maarajojen rajanylityskohdat, joita käytetään huumausaineiden tukkukaupan keskuksina, olisi asetettava tärkeysjärjestyksessä korkealle huumausaineiden kaupan vastaisissa toimissa. Toimenpiteisiin pitäisi kuulua konttien ja rahdin riskianalyysin parantaminen tullissa, tiedustelutietojen jakaminen ja tehokas yhteistyö asiaankuuluvien EU:n virastojen ja jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten, tullin ja rajavalvonnan sekä kumppanimaiden asiaankuuluvien virastojen välillä. Tietojen vaihdon parantaminen ja tulli- ja poliisiviranomaisten yhteistyön tiivistäminen on määritetty kriittiseksi huumausaineiden salakuljetuksen torjunnassa.

Painopistealue 2.2. käsittelee laittomia tai ilmoittamattomia EU:n rajojen ylityksiä; meri-, maa- ja ilmarajoilla on tärkeää valvoa huumeakauppaan liittyviä laittomia rajanylityksiä. Tässä yhteydessä olisi vahvistettava kaikkien EU:n ulkorajojen tilannetietoisuutta koskevia toimia, myös Frontexissa yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa. Ensisijaisina olisi pidettävä ilma- ja merirajoja niille ominaisten haavoittuvuustekijöiden ja niiden rajallisen

valvonnan vuoksi ja koska yleisilmailu sekä Atlantin valtameri ja Välimeri ovat strategisesti tärkeitä.

- 3) Tehostetaan määrältään pienessä ja keskisuudessa huumeiden jakelussa käytettävien logististen ja digitaalisten kanavien seuranta ja lisätään näiden kanavien kautta salakuljetettujen laittomien aineiden takavarikkoja tiiviissä yhteistyössä yksityisen sektorin kanssa

Painopistealue 3.1. kiinnittää huomiota digitaalisiin huumausainemarkkinoihin. Komissio toteaa, että digitaalisuus lisääntyy huumausainemarkkinoilla jatkuvasti. Huuhausaineiden verkkomyynissä käytetään sekä näkyvän että pimeän verkon markkinoita, sosiaalista mediaa ja mobiiliviestinnän sovelluksia. Tämän vuoksi on parannettava ja koordinoitava sosiaalisen median alustojen, sovelluksien, avoimen ja pimeän verkon kauppapaikkojen, verkkomaksujen (myös kryptovaluuttojen) ja salatun digitaalisen viestinnän käyttöön liittyviä uhkia ja analyysiä. Tässä yhteydessä on lisättävä yksityisen sektorin osallistumista.

Painopistealue 3.2. huomioi posti- ja kuriiripalvelujen roolin. Laittomia aineita sisältävien lähetysten seuranta on tiukennettava yhteistyössä posti- ja kuriiripalvelujen kanssa. Uusien teknologioiden ja tekoälyn roolia postilähetysten tarkastusten, menettelyjen ja riskinarviointien parantamisessa voidaan selvittää.

Painopistealueessa 3.3. huomioidaan, että rajat ylittäviä raide- ja jokiväyliä ja yleisilmailua voidaan käyttää mahdollisina huumekaupan kanavina. Tietoisuutta tästä on lisättävä, jotta voidaan tehostaa valvontaa ja kohdennettua riskiin perustuvaa tutkintaa pienemmissä meri- ja jokisatamissa, pienillä tai paikallisilla lentokentillä ja rautatieasemilla.

- 4) Hajotetaan huumausaineiden tuotanto- ja jalostustilat, estetään lähtöaineiden ohjautuminen ja kauppa laittomien huumausaineiden tuotantoa varten ja lopetetaan laittomat viljelmät

Painopistealue 4.1. kiinnittää huomiota synteettisten huumeiden tuotantoon ja ympäristövahinkoihin. Huuhausaineohjelman mukaan tarvitaan lisää lainvalvontaviranomaisten toimenpiteitä, jotta laittomat synteettisten huumeiden laboratoriot voidaan löytää ja hajottaa sekä lopettaa EU:ssa valmistettujen huumeiden vienti. Ympäristövahinkojen kannalta on olennaisen tärkeää puuttua ympäristövaikutuksiin, terveysvaaroihin ja synteettisten huumeiden tuotannossa syntyneeseen kemikaalijätteeseen liittyviin kustannuksiin. Tämä on todettu myös EMPACT:in huumausaineita koskevien painopistealueiden operatiivisissa suunnitelmissa.

Painopistealueessa 4.2. nostetaan esille viljely EU:ssa ja EU:n ulkopuolella. EU:ssa ja sen lähinaapurustossa havaitaan ja hajotetaan jatkuvasti enemmän kannabisviljelmiä. Lainvalvontaviranomaisten olisi tehostettava toimenpiteitä, jotta laittomien huumausaineiden viljelyyn voidaan puuttua entistä paremmin. Lisäksi olisi puututtava myös EU:in mahdollisesti vaikuttavaan huumeikasvien, etenkin heroiinin valmistuksessa käytettävän oopiumiunikon ja kokaiinin valmistuksessa käytettävän kokapensaan, viljelyyn kolmansissa maissa erityisesti sitoutumalla vieläkin voimakkaammin vaihtoehtoisii kehitystoimenpiteisiin. Mahdollisia uusia uhkia ja niiden mahdollisia vaikutuksia EU:in on myös arvioitava.

B. Ennaltaehkäisy ja tietoisuuden lisääminen

5) Ehkäistään huumeiden käytön aloittamista, edistetään rikosten ehkäisyä ja annetaan kansalaisille ja yhteisöille valistusta huumeiden haitallisista vaikutuksista

Huumausaineohjelmassa kiinnitetään huomiota myös siihen, että huumeiden kysyntä on kasvussa. Huumausainemarkkinoiden laittomuus altistaa huumeita käyttävät henkilöt monenlaisille haitoille, jotka voivat vaikuttaa myös heidän perheisiinsä ja yhteisöihinsä. Siksi kokonaisvaltaiset ennaltaehkäisy- ja valistusohjelmat ovat tärkeitä.

Painopistealueessa 5.1. nostetaan etusijalle kohdistetut näyttöön perustuvat ehkäisy- ja tukitoimenpiteet. Perusteena olisi käytettävä tieteellistä tietoa siitä, ketkä ovat suurimmassa riskissä, sekä toimiviksi osoittautuneista toimintamalleista. Ehkäisytoimenpiteiden tärkeä kohderyhmä ovat koulut ja nuoret henkilöt. Erityistä huomiota on kuitenkin kiinnitettävä myös erityisen haavoittuviksi määritettyihin ryhmiin.

Painopistealueessa 5.2. painotetaan tarvetta tiedostaa huumausaineisiin liittyvän rikollisuuden vaikutukset ja tarvetta torjua tällaisten rikosten, kuten väkivallan ja uhkailun uhkaa sekä korruptiota ja siihen liittyviä kielteisiä vaikutuksia lailliseen talouteen. Lisäksi on torjuttava rikollisjärjestöjen harjoittamaa haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien ja huumeongelmaisten hyväksikäyttöä.

Painopistealueella 5.3. halutaan kohdentaa valistustoimia, muun muassa terveeseen elämäntapaan tähtääviä valintoja, nuorille ja haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille, jotta väestön vastustuskyky huumeongelmien osalta voidaan lisätä. Myös huumeiden käyttöön liittyvään leimaamiseen pitäisi puuttua, sillä leimaamisella voi olla haitallista vaikutusta huumeita käyttävien ihmisten henkiseen ja fyysiseen terveyteen, ja se voi myös estää hoitoon hakeutumista. Toimiakseen huumevalistuksen olisi oltava lapsiystävällistä, jotta lapset ymmärtäisivät paremmin aineiden väärinkäytön vaaroja ja pitkän aikavälin seurauksia.

C. Huumausaineisiin liittyvien haittojen käsittely

6) Edistetään hoitovaihtoehtojen tarjontaa niiden ihmisten erilaisiin terveys- ja kuntoutustarpeisiin, joille on aiheutunut haittaa aineiden käytöstä

Huumausaineohjelmassa todetaan, että aineiden ongelmakäyttö on krooninen ja usein uusiutuva sairaus, joka voi aiheuttaa huomattavaa haittaa sekä käyttäjälle itselleen, että hänen perheelleen ja yhteisölle laajemmin. Huumausaineiden käyttäjien keskuudessa usean huumausaineen käyttö on yleistä. Se voi sekä lisätä terveysriskejä, että vaikeuttaa tehokkaiden vastatoimenpiteiden toteuttamista. Monissa maissa huumehoidon saatavuus on kuitenkin edelleen liian vähäistä, ja hoitoa tarvitsevat törmäävät usein esteisiin hoidon aloittamisessa.

Painopistealue 6.1. nostaa esille hoito- ja kuntoutuspalveluihin pääsyn ja niiden kattavuuden yksilöllisten tarpeiden mukaan. Komission mukaan hoitoon pääsyn esteisiin on puututtava varmistamalla, että sekä terveydenhuolto- että sosiaalipalveluja on riittävästi saatavilla ja että ne soveltuvat niiden kohderyhmien tarpeisiin. Pääsyn esteitä olisi vähennettävä kunkin kohderyhmän keskeisten ominaisuuksien mukaan.

Painopistealue 6.2. peräänkuuluttaa tarvetta tunnistaa aiempaa paremmin esteet, joita naisilla on hoito- ja kuntoutuspalveluihin pääsyssä ja niihin sitoutumisessa, sekä puuttua niihin. Jotta tarjonta olisi toimivaa, siinä olisi otettava huomioon huumeongelmaisten naisten erityiset tarpeet ja kokemukset. Siinä olisi myös tiedostettava, että

huumeidenkäyttötavat ja huumeongelmat saattavat olla erilaisia kuin miehillä, muun muassa siten, että reseptilääkkeiden käyttöön liittyvät ongelmat voivat olla naisilla yleisempiä.

Painopistealue 6.3. nostaa esille tarpeen tiedostaa, että huumeita käyttäviä henkilöitä on monenlaisia. Siksi myös palveluiden tulisi olla monipuolisia ja ottaa huomioon eri ryhmien tarpeet.

7) Tehostetaan riskien ja haittojen vähentämistoimenpiteitä huumeita käyttävien ihmisten ja muun väestön terveyden suojelemiseksi

Komission mukaan huumausaineita käyttävien ihmisten ja koko väestön suojeleminen huumeiden käyttöön liittyviltä riskeiltä ja haitoilta edellyttää kattavaa toimenpidekokonaisuutta, jonka avulla voidaan saavuttaa aiempaa parempia terveydellisiä ja sosiaalisia tuloksia.

Painopistealue 7.1. kiinnittää huomiota huumausaineisiin liittyviin tartuntatauteihin ja painottaa tarvetta laajentaa haittojen vähentämistä. Neulojen ja ruiskujen vaihto-ohjelmat, opioidikorvaushoito ja valvotut käyttötilat sekä muut näyttöön perustuvat innovatiiviset haittoja vähentävät toimenpiteet sekä helposti saatavilla oleva hepatiitti C -testaus, voivat olla tehokkaita toimenpiteitä tarttuvien tautien ehkäisemiseksi.

Painopistealue 7.2. huomioi, että valvottujen reseptilääkkeiden väärinkäyttö voi koskea ihmisiä kaikenlaisista taustoista ja yhteisöistä. Huolta aiheuttaa myös se, että opioidiriippuvuuden hoitoon käytettäviä korvaushoitolääkkeitä on päätynyt muuhun kuin lääketieteelliseen käyttöön ja myytäväksi laittomien huumausaineiden markkinoilla.

Painopistealue 7.3. tuo esille sen, että huumeongelman terveyteen liittyviin näkökohtiin pitäisi puuttua myös yhteistyössä kolmansien maiden, alueiden ja asiaankuuluvien alueellisten organisaatioiden kanssa. Tämä koskee erityisesti kysynnän ja tarjonnan vähentämistoimenpiteiden vaikutuksia huumeita käyttäviin ihmisiin ja suureen yleisöön.

Painopistealueessa 7.4. kiinnitetään huomiota siihen, että huumausaineiden vaikutuksen alaisena ajaminen on liikenneturvallisuusongelma, koska se heikentää ajokykyä ja lisää onnettomuusriskiä. Testausta liikenteessä on parannettava ja lisättävä valistusta huumaantuneena ajamiseen liittyvistä riskeistä.

Painopistealue 7.5. nostaa esille tarpeen ottaa yleisesti käyttöön toimivia vaihtoehtoja huumeiden käyttöriskien syyllistyneiden pakkokeino-seuraamuksille. Tästä aiheesta tarvitaan kattavampaa ja perusteellisempaa tietoa.

Painopistealue 7.6. tuo esille sen, että huumeiden käyttö voi viime kädessä johtaa yliannostukseen ja muihin huumeiden käyttöön liittyviin, vältettävissä oleviin kuolemiin. Esimerkiksi opioidien vastavaikuttajalääkkeiden, kuten naloksonin käyttöä ja saatavuutta sekä siihen liittyvää koulutusta tulisi edistää yliannosten estämiseksi.

8) Laaditaan huumeidenkäyttöä vankilassa koskeva tasapainoinen ja kokonaisvaltainen toimintamalli (jolla vähennetään kysyntää ja rajoitetaan tarjontaa)

Painopistealueessa 8.1. kiinnitetään huomiota hoidon jatkuvuuteen vankilassa ja ehdonalaispalveluissa. Huumausaineohjelmassa todetaan, että valtaosa vangeista on käyttänyt laittomia huumausaineita jossakin elämänsä vaiheessa, ja monet ovat

huumeongelmaisia. Siksi vankien hoidon jatkuvuudesta, kuntoutuksesta ja toipumisesta on huolehdittava sekä vankilassa että vapautumisen jälkeen. Myös heidän sopeutumistaan yhteiskuntaan olisi tuettava. Jatkohoitomallin kehittäminen voisi olla olennaisen tärkeää, jotta vangit voisivat saada tarvitsemaansa monenlaista tukea.

Painopistealue 8.2. nostaa esille tarpeen vähentää huumeiden tarjontaa vankiloissa. Tässä yhteydessä toimivien toimenpiteiden perustana voisivat olla yhteistyö lainvalvonnan kanssa, tietojen jakaminen, korruption torjunta, tiedustelutietojen käyttö ja huumeetastaus.

Päätelmät

Komissio asettaa huumausaineiden vastaisessa ohjelmassa järjestäytyntä rikollisuutta ja huumeongelmia koskevat EU:n toimet EU:n poliittisen ohjelman ytimeen. Ne ovat huumausaineita koskevan uuden strategisen toimintamallin perustana. Se edellyttää entistä vahvempaa yhteistyötä kaikkien toimijoiden sekä paikallisen, kansallisen ja EU:n tason viranomaisten kesken. EU:n tasolla komissio tukee huumevirasto EMCDDA:a, jotta virastolla olisi entistä vahvempi rooli kaikilla huume politiikan painopistealoilla.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Komissio on esitellyt ehdotustaan LIBE-komitealle 10.9.2020.

Kansallinen valmistelu

Huumausainejaoston (EU39) kirjallinen käsittely 19.–26.10.2020.
Oikeus- ja sisäasioiden jaoston (EU7) kirjallinen käsittely 20.–26.10.2020.

Eduskuntakäsittely

Perustuslain 97 § mukainen selvitys (E-kirje)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1994) 18 §:n 6 kohdan mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluu yleinen järjestys ja turvallisuus (27 §: n 27, 34 ja 35 kohdissa säädetyin poikkeuksin); 12 kohdan mukaan terveyden- ja sairaanhoito (27 §: n 24, 29 ja 30 kohdissa säädetyin poikkeuksin); 13 kohdan mukaan sosiaalihuolto; 14 kohdan mukaan opetus ja 21 kohdan mukaan tie- ja veneliikenne. Huumausaineita ja rikosoikeutta koskeva lainsäädäntö kuuluvat yksinomaan valtakunnan toimivaltaan.

EU:n yhteisellä huumausainestrategialla ei luoda lainsäädäntöä vaan suuntaviivoja yhteiselle politiikalle, joten maakunta osallistuu strategian valmisteluun EU-jaostokäsittelyiden yhteydessä.

Taloudelliset vaikutukset

EU:n huumeidenvastainen ohjelma ja toimintasuunnitelma eivät aiheuta suoria taloudellisia vaikutuksia. Kukaan jäsenvaltio päättää itse, miten strategiaa toimeenpannaan kansallisesti ja käytetäänkö toimeenpanoon kansallisesti resursseja.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

COM(2020) 606 final
COM(2020) 606 final ANNEXES 1 to 2

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Elina Kotovirta, STM, elina.kotovirta@stm.fi, +358 50 354 7166
Anne Lamminmäki, SM, anne.lamminmaki@intermin.fi, +358 50 440 2119
Jaakko Sonck, POHA, jaakko.sonck@poliisi.fi, +358 400 782 605

EUTORI-tunnus

EU/2020/1188

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
